

УДК УДК 338.48:640.4

**ECOLOGIZATION OF HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS
ENTERPRISES: GLOBAL AND DOMESTIC EXPERIENCE
ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ:
СВІТОВИЙ І ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД**

Kovtun A.V. / Ковтун А.В.*c.t.s., senior lecturer / к.т.н., ст. викл.*

ORCID: 0009-0007-9305-8568

Sharan L.O./Шаран Л.О.*c.t.s., as.prof. / к.т.н., доц.*

ORCID: 0000-0001-6404-0907

Pushka O.S/ Пушка О.С.*c.t.s., as.prof. / к.т.н., доц.*

ORCID: 0000-0001-8016-4889

Sharan A.V./Шаран А.В.*c.t.s., as.prof. / к.т.н., доц.*

ORCID: 0009-0000-7140-5038

Bondar N.P./Бондар Н.П.*c.t.s., as.prof. / к.т.н., доц.*

ORCID: 0000-0002-6204-7328

*National University of Food Technologies, Kiev, Vladimirska Street 68, 01033**Національний університет харчових технологій, Київ, вул. Володимирська, 68, 01033*

Анотація. Діяльність підприємства сфери гостинності завдають значного впливу на навколишнє середовище, використовуючи енергію, воду, продукти харчування та генеруючи чимало відходів. При цьому зростає гостра необхідність мінімізувати цей вплив, що викликає необхідність впровадження світових екологічних практик у вітчизняних підприємствах гостинності. Найпоширенішими методами збереження природнього середовища є заощадження водних ресурсів та електроенергії, використання еко-матеріалів, компостування, енергетичне спалювання та відновлення біомаси.

Ключові слова: підприємства гостинності, навколишнє середовище, екологізація, енергозбереження, харчові відходи.

Вступ.

Розвиток готельно-ресторанного бізнесу є надзвичайно актуальним, оскільки він є одним із важливих факторів виходу економіки з кризи, стабільного та динамічного зростання надходжень до бюджету, позитивного впливу на стан багатьох галузей народного господарства, підвищення зайнятості населення та розвитку ринкових відносин.

Екологізація підприємств гостинності один із головних напрямів збереження навколишнього середовища. Споживачі поступово стають більш еко свідомими та ретельніше підходять до вибору засобу розміщення, зокрема позиціонуючи і обираючи підприємство даної сфери за ступенем еко-безпеки. Тому сьогодні особливо актуальним є надання засобами розміщення пріоритетних послуг, спрямованих на задоволення екологічних потреб як окремих споживачів, так і суспільства в цілому [4].

Завдяки використанню екологічних інновацій з'являється можливість зменшити негативний вплив на навколишнє середовище, покращити якість

життя гостей та персоналу, збільшити конкурентоспроможність готелю, сформувати унікальні маркетингові стратегії для того, щоб більш ефективно задовольнити потреби гостей.

Основний текст.

Індустрія гостинності є однією з найбільших галузей, що залежать від навколишнього середовища для забезпечення свого існування. Найчастіше усі засоби розміщення сконцентровані у «важливих екосистемах». Водночас, їхня діяльність часто пов'язана з надмірним споживання енергії, негативним впливом на водні та земельні ресурси, забрудненням повітря, продукуванням великої кількості твердих побутових відходів

Екологізація готельної сфери стала відповіддю на високий попит на відпочинок в природному оточенні, який сформувався на готельному ринку в останні два десятиліття років.

Форми впровадження екологічності в готельній сфері розрізняють за наступними ознаками: від застосування екологічно чистих та безпечних матеріалів у дизайні та обслуговуванні; сортуванні відходів до повного відтворення еко ландшафту в архітектурному рішенні приміщення готелю.

Підприємства гостинності за характерною екологічною ознакою класифікуються (рис.1.1) [1].

Першою і чи не найважливішою екологічною ознакою підприємства є *функціонуючий екологічний менеджмент*. Обізнаність керівництва підприємства, введення посади штатного працівника - екологічний менеджер, проведення постійних тренінгів та зустрічей з персоналом, щоб ознайомити їх з питаннями, що стосуються існуючих і нових екологічних ініціатив.

Для ефективності доцільно організувати щонайменше 1-3 таких зустрічей на рік. При плануванні цих зустрічей потрібно враховувати сезонних працівників, щоб забезпечити найповнішу участь персоналу.

Друга екологічна ознака: готель повинен інформувати та залучати гостей до своєї екологічної роботи та заохочувати гостей до участі в екологічних ініціативах.

Важливо, щоб готель інформував своїх гостей про екологічні заходи за допомогою інформаційних матеріалів або телевізійних моніторів у громадських місцях, гостьових/конференц-залах та інших приміщеннях.

Окрім інформації про екологічні ініціативи, також важливо, щоб готель додавав інформацію про те, як гості можуть долучатися та брати активну участь у екологічних ініціативах закладу, наприклад, збереження води, енергозбереження, збереження/переробка відходів, зменшення харчових відходів тощо.

Третьою ознакою є *зменшення використання водних ресурсів*. Дані по загальному споживанню води слід аналізувати та активно використовувати з метою їх зменшення. Рекомендується реєструвати загальне споживання води не рідше ніж один раз на місяць, оскільки це дасть більш детальну інформацію. Якщо відбуваються будь-які значні зміни у споживанні води (особливо у вигляді більшого споживання, ніж очікувалося), установа має негайно дослідити, що може бути причиною цих змін і вжити коригувальних дій.

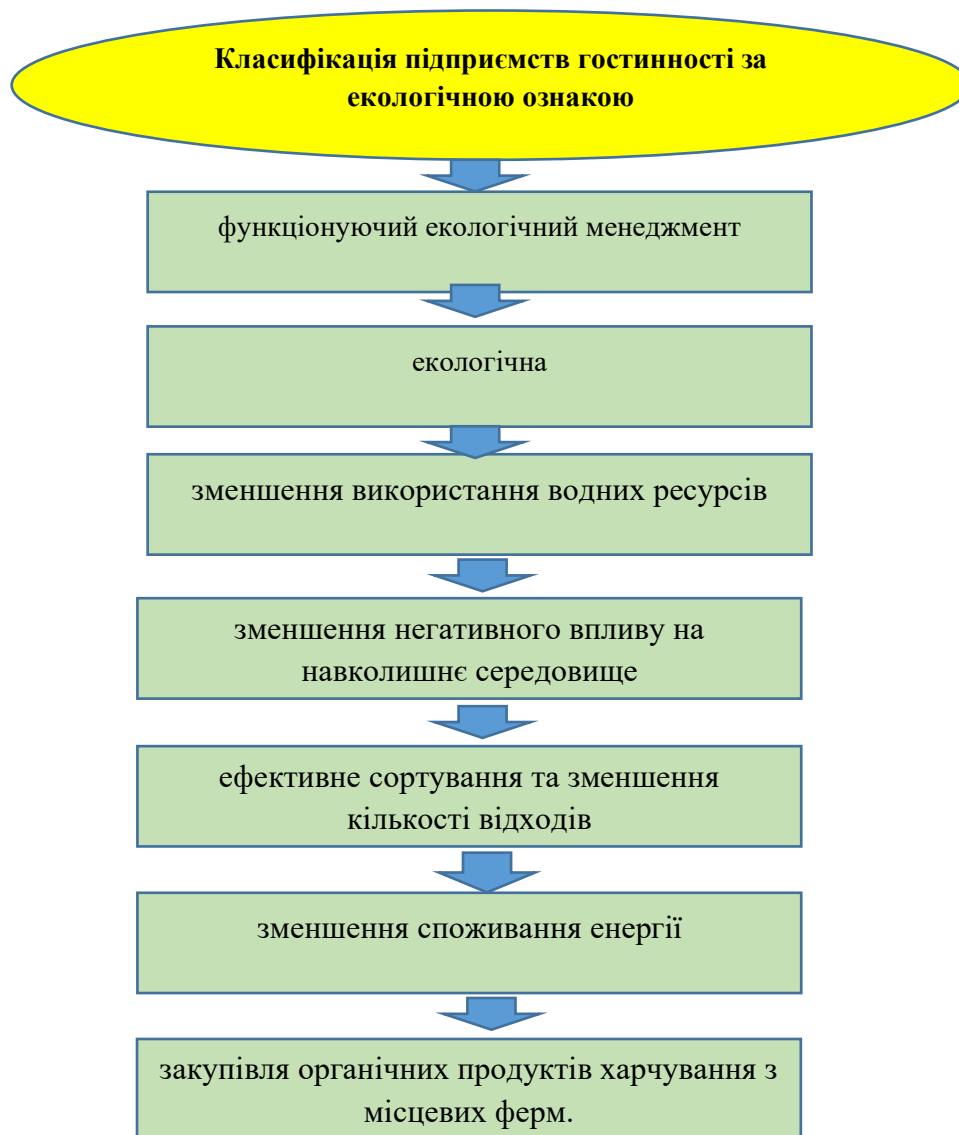

Рисунок 1.1 Класифікація підприємств гостинності за екологічною характеристикою

Одним із прикладів економії води може бути встановлення душових насадок з обмеженим потоком води. Зниження потоку води часто досягається шляхом змішування води з повітрям в душових аераторах. Короткостроковим рішенням також може бути зниження тиску води у системі розподілу води.

Для кращого відстеження споживання води з різних частин закладу встановлюються додаткові лічильники води, особливо в зонах з високим споживанням води (наприклад, кухні, басейни та СПА-зони, зовнішні підприємства тощо). Надання більш точної інформації про використання води за допомогою додаткових лічильників води дозволяє установі підготувати кращі цільові стратегії для зменшення споживання води.

Четвертою ознакою є зменшення негативного впливу на навколишнє середовище під час таких робочих процесів як прибирання, прання і мийка в готелі. В готелі має бути зведено до мінімуму використання засобів для чищення, що містять небезпечні хімічні речовини, а засоби, які мають міжнародне або національне визнане екологічне маркування навпаки частіше

застосовувати, оскільки ці продукти мають менший вплив на навколишнє середовище порівняно з використанням продуктів без екологічного маркування. Окрім того, позитивно сприймаються фізичні методи очищення та дезінфекції, такі як очищення під високим тиском води або парою.

П'ятою ознакою є *ефективне сортування та зменшення кількості відходів*. Найпростішими прикладами сортування відходів є їх розділення на: папір, картон, метал, консервні банки, скло, пластик, органічні/харчові відходи, садові відходи, рослинна олія тощо. Окрім сортування відходів, установа може заохочувати зменшувати кількість відходів, наприклад, шляхом укладення угод з постачальниками щодо збору та повторного використання тари, яка використовується для отримання продуктів харчування та напоїв. Готель має прагнути забезпечити переробку/повторне використання якомога більшої кількості відходів або на місці, або на об'єкті прийому використаних відходів.

Шостою ознакою є *зменшення споживання енергії*. Готель має слідкувати за показниками споживання енергії принаймні раз на місяць. Дані слід аналізувати та активно використовувати з метою зменшення споживання.

Доцільно встановлювати систему керування опаленням, вентиляцією та кондиціонуванням повітря. Система контролю враховує зміни сезону та використання або невикористання різних частин закладу (гостьових кімнат, конференц-залів, зон ресторанів, інших громадських місць тощо).

Штучні системи освітлення можуть бути вимкнені протягом світлового дня, якщо природнього світла є достатньо в приміщенні. Існують також інші способи мінімізації використання енергії штучного освітлення, шляхом автоматичного його вимкнення в певні періоди ночі або встановлення датчиків, які вмикають світильники при виявленні руху. Різні системи, можуть бути, застосовані до зовнішніх приміщень для різних цілей.

Також можна використовувати відновлювальну електроенергію (сонячні панелі, енергія вітру, біомаса, біогаз з органічних відходів або геотермальне тепло тощо) для часткового або навіть повного забезпечення електроенергією готельне підприємство.

Сьомою ознакою є *закупівля органічних продуктів харчування з місцевих ферм*. Таким чином, заклад купує продукти харчування та напої, які є органічними, мають екологічне маркування і є місцевого виробництва. Ці продукти бажано вживати у значних кількостях або щодня.

Продукція, коли це можливо, закуповується на місцевому рівні, щоб зменшити вплив на навколишнє середовище через скорочення транспортування таким чином також стимулюється місцева економіка. Харчова продукція, вироблена менш ніж за 100 км від підприємства, зазвичай вважається місцевою. Продукти, вирощені на території або виловлені, зібрані в межах 100 км від підприємства, також відповідають критерію.

Екологізація готельної індустрії досить стрімко розвивається як у світі та і в Україні зокрема. Дедалі більше готелів намагаються використовувати екологічно безпечні матеріали в інтер'єрі та обладнанні, застосовувати безвідходні технології, використовувати екологічно чисті продукти. Для деяких готелів екологія перетворилась на концепцію їхньої діяльності, позитивними наслідками

якої є скорочення собівартості готельних послуг, підвищення туристичної привабливості готелів та надання їм конкурентних переваг [4].

В табл. 1.1 наведено характеристику закордонних та вітчизняних підприємств гостинності, які мають хоча б одну екологічну ознаку.

Таблиця 1.1 – Характеристика закордонних та вітчизняних засобів розміщення з екологічною ознакою

Назва готелю, місце розташування	Характеристика
1	2
The Ritz-Carlton, Millenia Singapore, Сінгапур	Готель має власні сонячні батареї, які виробляють близько 30% електроенергії, необхідної для його роботи. У готелі також використовуються екологічні матеріали та технології, такі як системи кондиціонування повітря з низьким споживанням енергії та системи водопостачання з повторним використанням води.
The Peninsula Paris, Париж, Франція	Готель має власні системи кондиціонування повітря з низьким споживанням енергії та системи водопостачання з повторним використанням води. У готелі також використовуються екологічні матеріали та технології, такі як системи освітлення з низьким споживанням енергії та системи управління відходами.
Four Seasons Resort, Bora Bora, Французька Полінезія	Готель має власні сонячні батареї, які виробляють близько 20% електроенергії, необхідної для його роботи. У готелі також використовуються екологічні матеріали та технології, такі як системи кондиціонування повітря з низьким споживанням енергії та системи водопостачання з повторним використанням води.
Didukh Eco-Hotels & Spa, Івано-Франківська обл, Україна	Готель має власні сонячні батареї, які виробляють близько 50% електроенергії, необхідної для його роботи. У готелі також використовуються екологічні матеріали та технології, такі як системи кондиціонування повітря з низьким споживанням енергії та системи водопостачання з повторним використанням води. Готель пропонує своїм гостям широкий спектр екологічних послуг, таких як екологічні екскурсії та програми рециклінгу.
Green Key Hotel, Львів, Україна	Готель має власні сонячні батареї, які виробляють близько 25% електроенергії, необхідної для його роботи. У готелі також використовуються екологічні матеріали та технології, такі як системи кондиціонування повітря з низьким споживанням енергії та системи водопостачання з повторним використанням води. Використання органічних продуктів у ресторані готелю. Готель пропонує своїм гостям широкий спектр екологічних послуг, таких як екологічні екскурсії та програми рециклінгу.

Кожен із наведених засобів розміщення прагне мінімізувати свій вплив на навколишнє середовище, можна помітити, що практично усі вони використовують технології для вироблення відновлювальної енергії, впроваджують заходи щодо економії води та енергії та використовують екологічні матеріали при будівництві.

Окрім спільних загальних екологічних ознак, екологічні засоби розміщення можуть мати і особливі екологічні ознаки. Ці відмінності можуть бути пов'язані з такими факторами, як місце розташування готелю, його розмір та тип, а також цільова аудиторія [3].

Наприклад, готель "The Ritz-Carlton, Millenia Singapore" має найбільшу частку відновлюваної енергії серед усіх готелів у таблиці. Це пов'язано з тим, що готель розташований у сонячній країні, яка має хороші умови для використання сонячної енергії.

Готель "Green Key Hotel, Львів" пропонує широкий спектр екологічних послуг, таких як екологічні екскурсії та програми рециклінгу. Це пов'язано з тим, що готель розташований у місті, де є значний інтерес до екології.

Проблеми екологічності закладів гостинності стали поштовхом до створення організацій екологічної сертифікації готелів. Нині у світі існує ряд організацій, які займаються розробкою і впровадженням системного екологічного менеджменту та екологічної сертифікації готелів: British Airways Holidays (BAH), Certification for Sustainable Tourism (CST), Green Globe, Green Key, HAC Green Leaf, Touristik Union International (TUI), LEED a Green Hotel [2].

В Україні система екологічної сертифікації почала розвиватися у відповідності до вимог ДСТУ ISO 14024 з 2003 року як незалежна і добровільна система. Її створення спрямовано на підтримку формування ринку продукції з кращими екологічними характеристиками за чітко визначеними критеріями оцінки. Відповідно до наявного документу ISO, екологічна сертифікація у країні має добровільний характер і обмежується рекомендаціями стосовно відповідності національним вимогам.

Однією з найпопулярніших міжнародних програм еко сертифікації, яка представлена також в Україні є *програма добровільної міжнародної екологічної сертифікації установ готельного бізнесу «Green Key»*. Вона спрямована на зменшення впливу на навколишнє середовище, сприяння реалізації сталого управління готельним бізнесом, а також на підвищення екологічної інформованості.

«Green Key» («Зелений ключ») – міжнародний знак якості, що присуджується готелям за досягнення у сфері захисту навколишнього середовища. Щоб отримати еко-сертифікат, готель має відповідати п'ятдесяти обов'язковим критеріям [2]. Критерії охоплюють 13 напрямів (рис. 1.2):

Рисунок 1.2 Критерії оцінювання захисту навколишнього середовища

В Україні програму екологічної сертифікації «Green Key» було представлено у 2011 році громадською організацією «Екологічна ініціатива». І з 2013 року вітчизняні підприємства готельної сфери рейтинуються за зазначеними екологічними критеріями. У 2013 році наша країна з показником у 15 акредитованих закладів готельної сфери посідала 4 місце в Європі після Франції, Данії та Німеччини.

У США існує організація United States Green Building Council (USGBC – Рада з екологічного будівництва США), яка сертифікує «екологічність» готелів, привласнюючи їм зірковість. Найбільшу увагу американські експерти приділяють аналізу токсичності будівельних матеріалів, з яких складається будівля. Саме цій організації належить розробка і впровадження сертифікації LEED (Leadership in Energy and Environmental Design) [5].

У 2005 році Marriott Hotels & Resorts стала першою великою американською мережею, яка спроектувала і побудувала готель, сертифікований LEED. Запропонована цією організацією програма економії ресурсів передбачала постійне зниження – до 25% протягом всього терміну експлуатації будівель – споживання електроенергії та води. Розраховано, що інвестиції в них можуть окупатися від двох до шести років.

Корпорація Hilton Worldwide повідомляє, що з 2009 року за рахунок економії електроенергії і води, а також утилізації відходів, заощадила 53 млн доларів. Понад 4,5 тисяч її об'єктів сертифіковані Міжнародною організацією зі стандартизації (ISO). Це перша глобальна компанія в готельній індустрії, яка отримала сертифікат ISO по енергоспоживанню, екологічності та якості послуг [2, 6].

Окрім цього, деякі готелі світу залишають у своїх номерах невеликі картки із закликом до гостей, використовувати постільну білизну та рушники повторно. Такі невеликі таблички в номерах на перший погляд здаються малоефективними. Але експерти кажуть, що їх поширення в готелях здатне істотно зменшити витрати водних ресурсів і скоротити кількість відходів. Це підтверджує готельна мережа «Marriott Hotels & Resorts», яка повідомила про те, що завдяки програмі повторного використання білизни, їм вдалося на 17% скоротити витрати своїх готелів на гарячу воду і використання каналізації [5].

Вітчизняні показники запровадження альтернативних засобів збереження природних ресурсів на сьогодні є менш ефективним, що пов'язано, в більшій мірі з економічними проблемами та нестачею фінансування підприємств гостинності. В країнах Західної Європи створені спеціальні фонди, які або надають кредит під дуже низькі відсотки для будівництва еко готелю, або дарують частину обладнання для її роботи. В Україні, на жаль, такої практики немає, тому всі ці витрати неминуче позначаються на вартості проживання: ціни в еко-готелях як мінімум на 30% вищі, порівняно з іншими готелями.

Для підвищення ефективності практики ведення екологізації вітчизняних підприємств гостинності доцільно:

- ✓ забезпечити територією придатною для розташування еко-готелів розвиненою інфраструктурою;
- ✓ розроблення єдиної державної сертифікації у сфері еко-готелів;

- ✓ зниження вартості екологічно чистої продукції;
- ✓ належний державний екологічний контроль у сфері виробництва будівельних матеріалів;
- ✓ наявність практики ведення еко-готельного господарства;
- ✓ висока поінформованість населення про функціонування еко-готелів.

Висновки.

Отже, переймаючи світовий досвід та впроваджуючи нові шляхи екологізації у вітчизняні підприємства сфери гостинності одночасно можливо не тільки підвищити конкурентоспроможність, а й захистити навколишнє середовище від їхньої діяльності.

Література:

1. Тітомир Л.А., Коротич О.М., Халілова-Чуваєва Ю.О. Екологізація готелів як напрям розвитку готельно-ресторанного бізнесу // Економіка харчової промисловості. 2021. Т.13, вип. 3. С.88-93.
2. Балджи М.Д., Яслинська К.Д. Досвід європейських країн у впровадженні екологічних інновацій в готельному бізнесі // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті, № 2 (79), 2022, с. 79 – 88.
3. Кравченко А.І., Басюк Д.І. Особливості організації обслуговування в екоготелях // Готельно-ресторанний бізнес: інноваційні напрями розвитку: Матер. міжнар. наук.-практ. конф, 25-27 березня 2015 р. К.: Вид-во НУХТ, 2015. С.212-213.
4. Паук О.Є. Інноваційні напрями розвитку готельного господарства України: екологізація засобів розміщення. Науковий вісник НЛТУ України. 2016. Вип. 26.2. С.29-32.
5. Екологічна сертифікація для туристичного бізнесу. URL: <https://ecolabeling.wordpress.com/>
6. Поворознюк. І.М. Значення екологічних інновацій у розвитку готельного бізнесу. 2023. С. 162-166.

References.

1. Titomyr, L., Korotych, O. & Khalilova-Chuvaieva, Y. Hotel greening as a direction of hotel and restaurant business development. Food Industry Economics, 13(3), (2021), 88-93.
2. Maryna Baldzhy, Kseniia Yaslynska Experience of european countries in implementing ecological innovations in the hotel business // Development of management and entrepreneurship methods on transport, № 2 (79), 2022, P. 79 - 88
3. Kravchenko A.I., Basyuk D.I. Peculiarities of service organization in eco-hotels // Hotel and restaurant business: innovative directions of development: Mater. international scientific and practical conference March 25-27, 2015. K.: Publishing House of the National Academy of Sciences, 2015. P.212-213.
4. Pauk O.E. Innovative trends in the development of the hotel industry in Ukraine: greening of accommodation facilities. Scientific bulletin of NLTU of Ukraine. 2016. Issue 26.2. C.29-32.
5. Environmental certification for tourism business. URL:<https://ecolabeling.wordpress.com/>
6. Povoroznyuk. I.M. The importance of environmental innovations in the development of the hotel business. 2023. P. 162-166.

Abstract. Hospitality businesses have a significant impact on the environment, using energy, water, food and generating a lot of waste. At the same time, there is an urgent need to minimize this impact, which necessitates the introduction of global environmental practices at domestic hospitality enterprises. The most common methods of environmental protection are saving water resources and electricity, using eco-materials, composting, energy burning and biomass recovery.

Key words: hospitality enterprises, ecology, energy saving, food waste.